

V OBJEMU PLEZALSKIH STRASTI

BOJAN POČKAR

S Stevom se prekladava po baznem taboru. Ne vem, ali sva razočarana ali obupana. Ko bi vsaj lahko poskusila, garala, se borila, tvegala in potem obrnila! O. K., potem bi bilo še nekako v redu. Poskusila sva, vse sva naredila - pač ni šlo. Nič nisva mogla. Nič! Kako prazen občutek. Stena naju je zlomila, pometla z nama. Pa kako sva trenirala!

To, da že osem (!) odprav pred nama ni uspelo - to ni moj problem. In me to dejstvo prav nič ne pomirja. Moja filozofija plezanja je reševanje nerešenih problemov! To, kar pred mano še niso zmogli. Ali pa si niso upali. Ali pa se niso spomnili. Vse drugo je trening. Ko tega ne bom več zmogel, potem bom v tistem trenutku pustil plezanje. Dovolj zanimivih stvari je še mogoče početi v življenju. Na primer spust s kajakom po kakšni divji himalajski ali severnokanadski reki.

Vreme je lepo, toplo in severozahodna stena Ama Dablama se blešči v popoldanskem soncu. Pospravljava opremo. Za letos sva opravila v Himalaji. Pot vodi samo še domov.

V MONTE ROSI

Kako sem si želel plezati! Noro! Morda najbolj doslej v življenju. Dobesedno gorel sem od želje po tem, da bi se pognal do svojih skrajnosti. Ko sva se s Stevom vračala dol skozi šerpovsko deželo; ko sva se s Francozinjama napila čanga in sva naslednji dan vsa čudna prihajala k sebi; ko sva v slabem vremenu zabijala čas in čakala na letalo v Lukli; ko sva urejala stvari in norela z gorskimi kolesi po Katmanduju ter bila ves dan brez grizljaja; ko sva končno odletela iz Katmanduja na jugovzhod, na južno morje; ko sva plavala skozi tople valove, se potapljala; in ko sem z najeto hondo divjal po ozkih cestah, v tropskem dežju, do »fula«. Ves čas mi je bilo v podzavesti, da bom moral zopet iti, ko pridem domov; da bom moral nekaj narediti, sicer bom znorel - ali pa bom postal povprečnež za vse večne čase. Narediti nekaj zase, za svoj mir. Plezati!

Dan po slovenski državnosti drviva z Matjažem proti Milanu. Vročina, žeja in poln daihatsu opreme. Tako hitro sva se odločila, da sva kar zmetala noter brez reda; še prej sva telefonirala v Italijo in Francijo za informacije o vremenu; na zahodu je anticiklon, lepo vreme je in treba je hiteti. En izgubljen dan in že lahko zamudiva krasno priložnost.

Najin cilj je Monte Rosa. Njena vzhodna stena. Oba jo že pozna. Dobro. Edina stena v Evro-

pi s himalajskimi razsežnostmi. Najin cilj je nova smer. Pravzaprav govoriva o njej že kakšno leto. Uf, kako je noro, ko zopet začutim adrenalin v svojem telesu!

Vozim brez prestanka in ob osmih zvečer sva v italijanskem mestecu Macugnaga, bogu za hrbtom ali pa še malo dalje. Vreme bo lepo še nekaj dni, zgoraj razsaja orkanski severni veter, vendar se bo pomiril - tako nama pravi gorski vodnik **Lamberto**, moj stari znanec. Skuha-va, jeva in se spraviva v spalne vreče kar na parkirišču; jutri zjutraj bova uredila opremo. Spanje za bogove, zbudi naju prekrasen dan in šele ob 10. uri sva pripravljena. Lahka sva, brez spalnih vreč, samo z malo hrane. - Hitrost je ena izmed mojih glavnih postavk pri ekstremnem plezanju; hiter pa si lahko samo, če si lahek. Vendar je to tudi začaran krog: ker s sabo nimaš opreme za bivanje in tudi hrane ne, pravzaprav moraš biti hiter! Dva, tri dni, toliko lahko zdržim brez spanja in skoraj brez hrane, potem se mora vzpon končati. Do sedaj je bilo vedno tako.

REKORDNO HITER VZPON

Nedelja je in vse polno turistov na žičnici naju prav radovedno opazuje. Obuta sva namreč že v plastične plezalne čevlje in prav pošteno razposajena in nasmejana. Na začetku ledenika še enkrat skuhava - pašto seveda, kaj pa drugega. Malo pred drugo uro popoldne začneva. Dober tempo imava; kako dober je bil, vidi-va šele ob šestih zvečer pod vstopom v steno. Hodila sva dobre štiri ure; najhitrejši (tudi midva lani) hodijo ponavadi šest ur. Razmere v steni so idealne; trd sneg, skoraj led. Plezava umirjeno, brez vrvi. Potem skale: plezava in ko postane pretežko, varujeva. Zopet greva v led, po njem skoraj dvesto metrov in v popolni temi me Matjaž varuje, sam pa v led kopljem poličko za bivač.

Polnoč je. Tu bova počakala jutra. Polička je majhna, neudobna; sedim, noge pa mi opletajo v dolino. Matjaž zasilno leži. Skoraj sem že zaspal, pa me mraz predrami. Noč je krasna, polna zvezd, vendar mrzla. Nimava spalnih vreč...

Zato sva ob štirih zjutraj v trenutku nared za plezanje, kajti mraz je že neznosno legal v najine kosti. Začneva v skali - dva raztežaja plezanja povsem na meji padca. Pravo ekstremno plezanje. To sva iskala, mar ne? Ne samo zaradi sonca, ki obsije steno, tudi drugače nama je zelo vroče. Doseževa ozek leden žleb,

Še vedno nepreplezana severozahodna stena himalajske gore Ama Dablam (6828 m)

Foto: Bojan Počkar

se razveževa in sam kar zdijam skoraj tristo metrov po njem. Sploh se ne znam brzdati. Sicer pa vem, da si tukaj v Alpah, do višine 4500 metrov, lahko privoščim marsikaj; tukaj popolnoma obvladam višinske probleme. V Himalaji je pač malo drugače.

Zopet plezava v skali. Spet je težko, vendar neizmerno uživam. Dejstvo, da plezava težko prvenstveno smer, me spravlja v evforično stanje. Jeah, kako sem si to želel! Sva že presneto visoko in ko priplezam okoli skalnega raza, najprej ne morem verjeti. Potem je pa le res: ekstremnih težav ni več, samo še lažji teren do vrha.

Šele poldne je. Kako sva bila hitra! Vendar se začnejo dogajati stvari, ki mi niso niti najmanj všeč. Po naslednjih stotih metrih ugotoviva, da je led in sneg preveč razmehčan in da je plezanje prenevarno. Noro nevarno. Vsak čas se lahko utrga plaz; ali pa kar celo pobočje skupaj z nama. Ni kaj - počakati morava nekaj ur na senco in na zmrzovanje. In to dobrih dvesto metrov pod vrhom, ko imava že vse najtežje za sabo!

Zopet majhna polička, na kateri še sedeti ne moreva. Več kot eno uro dremļjeva. Potem v steni ni več sonca in naju spet zebe. - Ob štirih popoldne nadaljujema. Sneg je krasen, idealen, in plezanje je varno. Prideva manj kot sto metrov pod vrh, na raz - pa spet novo presenečenje! Na vrhu tako močno piha severni

veter, da ni vredno niti pomisliti, da bi izplezala. Saj se še tu komaj drživa v steni!

Samo gledava se. Skoraj bo sedem zvečer. Ali se bo vihar z nočjo umiril? Pojma nimava; navsezadnje, ali se je od predvčerajšnjim, ko sva iz doline gledala sem gor in videla, da noro vleče, sploh kaj umiril?

Sploh ne veva, kaj bi... Izstopiti ne moreva, ker naju odpihne. »Kaj pa sestop po Francoski?« vpraša Matjaž. Kje pa, skoraj kilometer in pol plezanja dol po steni! In to sedaj, ko sva že utrujena! Pa neprespana, dehidrirana in pre-mražena!

ORKANSKI VETER IN MRAZ

Počakala bova. Nekaj ur, potem se mora toliko pomiriti, da bova izplezala.

Ko zopet kopljeva polico za sedenje v sneg, nič več ne gledava evforično. Najina pogleda sta resna. Sedaj ne gre več za težko smer, gre za res, gre za naju. Zaradi vetra naju že zdaj zebe. Če bova preždelala še to noč tu, bova pozebla. Najmanj to. To nama je jasno.

Stisneva se in čakava. Eno uro, dve. Kaj bi dal za eno uro spanja brez mraza! Vendar nama drgetata že celi telesi. Brez prestanka.

Ali se veter umirja ali se mi samo zdi? Ob desetih zvečer se le odločiva. Veter se je delno umiril, čeprav so posamezni sunki še prav divji. Gor, sicer bova zmrznila! Plezava v kratkih, hitrih intervalih. Ko potegne, zabijeva cepine in se popolnoma prilepiva v steno. Še nekaj deset metrov do roba stene ...

Pred Kugyjevim spomenikom

RUDOLF TRAVINIČ

*Dragi Julius,
kolikokrat sem te gledal
z vrha Jalovca ali Razorja,
kako globoko doli v Trenti
osamljen stojiš
in strmiš
v svoj Jalovec.*

*A sedaj
jaz sedim pod tvojimi nogami
in pod težo svojih let
skupaj s teboj
strmim v Jalovec
in iščem poti,
po katerih ne bom
nikoli več hodil ...*

Ko izplezam, je že tema. Na platoju, na ravnini, hodim po vseh štirih in zabijam cepina v led. Noro! Pride še Matjaž.

Prebijeva se do koč Margheritha na višini 4556 metrov. Sprejme naju oskrbnik, tudi plezalec, najinih let. Krasen poba. Pravi: prvič po treh dnevih se je veter toliko umiril, da lahko hodiš in te ne prevrne.

Ali se potem čudite, zakaj je bila naslednji dan zvečer glasba v daihatsuju do konca privita in zakaj sva se z Matjažem drla kot nora, ko sem

pohodil plin do konca in sva se vračala domov? Jeeeah, we made it, naredila sva!

Monte Rosa, Punta Gnifetti (4556 m), vzhodna stena. »Slovenska smer«, VII - A2, 65°, 1400 m. 27.-28. junij 1993. 17 ur plezanja - v steni 28 ur, Bojan Počkar in Matjaž Jamnik. Smer je najtežja v Wallisu in ena od najtežjih slovenskih prvenstvenih smeri v Centralnih Alpah. - Zahvaljujem se PD Snežnik - Il. Bistrice za vsestransko pomoč pri mojih plezalnih avanturah.

Odpravo Ama Dablam - SZ stena, navezo B. Počkar-Š. Mlinarič je podprla KOTG (Komisija za odprave v tuja gorstva) pri PZS, v enaki meri se je odprava financirala iz sredstev za vrhunski šport (indiv. program - Počkar). Odpravo so financirali še s Primorske PD Snežnik - Ilirska Bistrica, OPD Koper, Adriatic in Primorske novice ter še SCT International, Nissan-Adria, Izolirka in Oziris d. o. o. Vsem se zahvaljujem.

POT JE ZDRAVILO DUŠI, TO VE VSAK POPOTNIK

OD SKRNIKA DO ZAJČEVŠA

RAFKO TERPIN

Moje poti so rade nove in spodbudno umetniške, čeprav malarijo velikokrat puščam na podstrešju. Obožujem jih vnaprej in za nazaj. Prav ujkam jih. Mehčajo mi objem, svetlijo pogled, sladijo mi jezik. Če je kdo željan, se o njih razgovorim. A redko najdem primerno dušico.

Z očetom sva bila v tej stvari podobne pameti. Pot mu je bila nedeljska daritev, njemu pač, ki je ves teden trdo delal zaprt med štiri zidove. Jemal jo je kot nekakšen drag obred, ki ga je zaobjemal in bogatil ves teden tja do naslednje nedelje. Je čudno, če bo današnja pot tudi očetova? Nikakor! Saj se je v Abrahamovih letih že skrajno ljubeznivo vračati.

Pod Skrnikom je zadnji dom obeh dedov, Pepeta in Štefana. Tam leži stara mama, ki so ji v deklških letih pravili Franica. In tudi moj oče je ostal pod skrniškimi klancem. A blizu nazaj, po petdesetem letu, so ob robu njive, ki jo je tedaj imel v pohtu stric Viki, rastle jurčki. Še zdaj jih vidim v jesenski rosi. Ves tisti breg - gabrovje, smrekovje in hrastičje - je bil gobov. Kakšno nedeljo, takó okrog šeste zjutraj, me je oče dvignil na svoj oguljeni bicikel in sva zapeljala čez reko. Pri Kavčičevi kovačiji sva ga prislonila pod napušč in se zagnala v gobe. Vedno se je kaj dobilo. Na prostoru nekdanje njive stoji danes mrliška vežica, majhen park s klopami in parkirišče. Nad betonsko spako se skozi staro smetišče pretika robida. Hrastje so že davno posekali. Leskovje je zmeraj naglo.

DIRKE Z ZAGODOVEGA VRHA

Skozi Skrnik še vodi star utrj vozni, iznad pokopališča in nad Boštjanovo rajdo, nad Idrijco. Kar imajo v Jeličnem Vrh avtomobile in traktorje, je ostal zanemarjen. Zavešen je z grmovjem in razmetan od hudih ur. Prav senčna pešpot vodi naravnost po grebenu, po

zarasli trasi nekdanjega smuka z Zagodovega vrha (Metalurške igre, 1961). - Spominjam se tiste divje tekme. Ostro mrzlo dopoldne je bilo. A nič hudega! Preden so tekmovalci in sodniki prisopli do starta v Zagodovem vrhu (729 m n. m.), jim je bilo že vroče. Navzdol jih je grela groza. Spotoma so širokogrudno otrsali belo smrekovje. V prepadih nad Koritom so se prenekateri večkrat za korajžo odsopli, preden jim je ponovno spodrsnilo. Kar precej leskovja so tedaj razgoličili. Skozi Skrnik je šla divja jaga. Gledalci smo virskali od vznemirjenja, smučarji od živega strahu. Za britofom (za moji-mi jurčki) je bil naboden cilj. Vsak tretji je pribesnel ves bel in se še za slovo potunkal v največji kup. Najbolj vztrajni so potegnili do kovačije. Dva, trije mački pa so zarisali presenetljiv telemark, da je bližnjo Ljubevčnico napol zasulo.

Po hladu slednja pot hitro mine. Kraj »Pri koritu« je skrit ob robu prve senožeti in je od nekdanj znan predvsem po lesenem koritu. (Mislim, da sem se zgledno izrazil.) Pod visokim drevjem je droben izvir vedno močil in hladil. Poleti je živina vse precoklala, da ni bilo z Alpino na nogah kam stopiti.

Velikanske strmo padajoče senožeti na podretejsko ali ljubevško stran so strgali **Govekarjevi**. Neznansko dela se je zvrstilo v poletnih dneh. Pele so žernade. Danes pogozdena pobočja so docela spremenila pogled na nekdanj nezamenljivo oblikovan vrh, štrleč iznad južnega roba idrijske doline.

Jelični Vrh za Govekarjem je nekakšna ozka in ne pregledka planota med dolinama Ljubevčnice in Zale. Prti jo prijazen potok, ki se preobrne v zeleno in senčnato grobst, ko se kot Brusova grapa priveže k Zali. Svet je čedno obdelan, vzdržuje ga cesta. Mimo treh domačij, kapelice, v vrsti rastočih sliv, ob zelenih travnikih, ograjenih pašnikih, ob vseh naglih ali zaspanih pogledih čez Ljubevč in Zalo je spre-